

LUMINA

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL PENTRU UNGARIA:

Pe 1 an 4 cor. 80 fil. | Pe 1/4 an 1 cor. 20 fil.

Pe 1/2 an 2 cor. 40 fil. | Pe 1 lună — 50 fil.

Pentru România: Pe 1 an 8 fr. — Pe 1/2 an 4 fr.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

BUDAPEST,

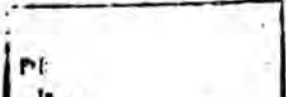
VII., WESSELÉNYI-UTCA Nr. 18.

APARE ÎN FIECARE DUMINECĂ.

MANUSCRIPTE NU SE ÎNAPOIAZĂ.

Tigani bandiți.

— Luptă pe drumul de țară. — (Vezi textul pe pagina 6.) —

Bilanț.

Fostul deputat al cercului *Oravița* nu e deja între cei vii. După un morb scurt a murit pe neașteptate, lăsând după sine o familie mare cu inimă frântă și o samă de pretini, cari în Brediceanu au pierdut un tovarăș *sincer*. În mormântarea a fost pompoasă și imponentă. Nu-i minune. Și cântecul zice, că nu-i bănățean, ca Bredicean. Și e lucru firesc, că floarea Bănatului lasă după sine doliu mare în inimile simțitoare.

Și noi, deși am purtat totdeauna luptă crâncenă contra *politicianului*, punem o floare pe mormântul defunctului, recunoscând, că acest bărbat a avut inimă caldă și simțitoare.

Însă dând cinstea cuvenită acestui bărbat, ni-se impune poruncitor a face bilanț, a da socoată despre *rezultatele politice* al acestui bărbat, care a priceput să ridice inimile Românilor. Nici prin mînte nu ne trece să tăgăduim, că Românii din cercul Oraviței l-au ales de deputat pe Brediceanu cu o însuflețire fără păreche și era frumos împodobită cu flori naia nădejdiilor, pe care l-au dus vânturile favorabile în parlamentul țării, ca acolo să reprezinte dorințele „neamului românesc” (dupăcum zic domnii naționaliști).

Unde-s dar rezultatele?

Dacă facem socoata, dacă ne dăm

samă, că ce poame a produs vestitul pom a naționaliștilor, trebuie să mărturisim, că poamele sunt acre și mîncînd din ele ne trece gustul, de a îngriji și pe mai departe pomul stricăcios.

Intrarea lui Brediceanu și a tovarășilor sei naționaliști în parlamentul țării n'a fost norocoasă. Când cu alegerile au aprins în inimile poporului român focul mare al nădejdiilor, din cari nici una nu s'a implinit. Aduceți-ve aminte, oameni buni, când strigareți cu adevărată însuflețire, că Brediceanu e floarea Bănatului, că în Bănat el n'are păreche, el vă zicea, că vă puteți încrede în el, că ajungînd în parlament — va ajuta soarta poporului.

Unde-s dar rezultatele?

Dacă facem socoata, dacă ne dăm samă, că ce ajunsese lupta lui Brediceanu și a consoților sei, trebuie să mărturisim drept și adevărat, că nici când n'au fost atâtea neînțelegeri între popoarele țării, ca deatunci încoace. Atacurile neprecugetate a naționaliștilor contra poporului maghiar, au înstrăinat dela noi și pe cei-ce pânăcum erau cu inimă buna către noi. Iar ceice s'au și ocupat cu soarta poporului Român s'au scărbit de vorbele fără nici un înțeles politic a domnilor naționaliști.

Poporul român din Ungaria, dacă vrea să aibă o viață mai bună poate pași numai pe o singură cale po-

litică — pe calea împăcării. Să trăim în pace cu Ungurii, cu Sârbii, cu Nemții, cu Slovaci din țară. Să nu fim dușman unul altuia, ci să fim pretnii buni și în înțelegere să ne nizuim spre binele patriei comune. Să îngrijim pomul țării, să-l curățim de omidele stricăcioase, să-i udăm florile, ca poamele să fie coapte și dulci și să le gustăm cu toții.

Bilanțul lui Brediceanu — arată numai pagubă. Lupta fără rost a naționaliștilor face numai pagubă poporului românesc. Cetățenilor din cercul Oraviței li-se va da ocaziune acum să arate, cumcă ei știu umbla și pe cale adevărată și la alegeri își vor da votul numai pe un atare bărbat, care va fi credinciosul păcei.

În momentul, când scriem aceste șire, nu știm, cine se va întoarce către Oravițeni să le câștige încrederea. Persoana e tot una, bage numai de samă frații, ca să n'o pătească încodată cum era Brediceanu. Să aleagă deputat, care face politică bună și face folos poporului nostru.

Dacă am văzut bilanțul pasiv, să căutăm a face pe viitor un bilanț, din care să aibă folos Românul.

ȘTIRI POLITICE.

Episcopul Radu pentru frățietatea româno-maghiară. Dumineca trecută, în 7 I. c., episcopul român din Nagyvárad, Dr. Demetriu Radu a dat un prânz

Foișoara „Luminei”.

TATA PAMFIL.

Din povestirile rămase după Ioan Pop Reteganul.

„Preamărit fiă Domnul pentru toate câte mi-a făcut mie!” Așa zice părintele Pamfil seara și dimineața; când adoarme cu aceste cuvinte închide ochii spre a se pune la răpaus după munca zilnică; când deschide ochii, aceste cuvinte ies mai întâiu peste cuvioasele lui buze.

Și poate părintele Pamfil preamări pe Domnul, că cu mână tare și cu braț înalt l-a scos la fericirea în care se află; cu mână tare l-a scos din toate neajunsurile, cu care este scris a se lupta în această viață câte un ales al lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu, pe celce vrea să-l înalțe, îl zmereste, îl cearcă, îl ispitește, și dacă Sfinția Sa vede, că alesul lui printre toate ispitele, nu se dă răului, nu desnădăjduște, nu se desparte de căile Lui, apoi toate suferințele i-le întorc spre bine.

Și mult avu părintele Pamfil să îndure timp de treizeci de ani, ba mai mult: timp de-o viață de om; dar acum, către sfârșitul vieții, mîna cea puternică a lui Dumnezeu l-a scos la adevărată fericie, la care poate râvni un om cucernic în această lume.

Istoria lui fiind plină de învățătură, o pun pe hârtie să o citească toți, ceice se îndoiesc în atolputernicia lui Dumnezeu

și să învețe a lucra cu încredere în Acela, care conduce soarta omului dela leagăn până la mormânt. Părintele Pamfil e fiu de țaran iobag. Desrobirea țaranului l-a aflat ca băiat de 15 ani. Dar desrobirea se făcu cu lupte înverșunate, apoi:

Când lupta-i pentru casă
Și neamul tău ș'averi,
De foc, de fier, nu-ți pasă,
Te lupți, de-ai ști că pieri.

Și tatăl lui Pamfil căzu pe câmpul de luptă pentru desrobire, și Pamfil rămase, ca cel mai mare din șase frați, cu mamăsa și cu un moșneag, tatăl tatălui său. Bucuria pentru desrobirea țaranului din jugul domnesc fu mare, dar jalea familiilor, cari piejduseră în luptă pe cei mai scumpi ai lor, era și mai mare. Ce ne folosește desrobirea dacă am pierdut stălpul casei, ziceau ele?

Dar așa fu scris; nici o dobândă fără jertfe nu se poate. Dreaptă-i zisa poetului:

Călătorule cetește,
Slova zitelor de eri;
Vai, cu jertfe se croește
Viitorul unei țări!

Viitorul Românului era croit, dar jertfele aduse pentru acel viitor erau mari.

După încetarea revoluțiunii și punerea iobagilor în rînd cu alți oameni liberi, isbucni în foșii iobagi dorul de învățătură, acel dor sfînt, care-l ținură înădușit domnii de pămînt vre-o patru veacuri și mai bine. După ce-și deslănțuiră Românii lanțurile robiei, ce-i ținuse patru veacuri legați de

glie, și ivi în ei dorul să iese și din ceață și din noapte, își daseră cu tot deadinsul copii pe la școale să se lumineze, că vedeau ei, că prostia îi tot așa de rea ca și orbia. Între cei dintăiu copii de Român, ce se hotărîră să meargă la școli, fu și Pamfil. Înzadar zicea biata mîsa: da tu ce-i ști face la școli? ai tu cap de carte? tu nu ști nici o slovă? Apoi acolo trebuie cheltuială, cine să o poarte? Cine să-ți care merinde, că vezi tu, că n'ai tată? — Toate erau în zadar, el știa numai una: Eu merg la școală. Și când fu colo după Sântă-Măria-mică, își umplu o desagă de merinde și în una puse schimburi, își lua desagi de-a umăr, băta în mână și hai la școală. Două zile trebuia să meargă până ajunse în locul cu școala, c'atunci, la început erau școalele rari; alt copil de vârsta lui s'ar fi întors dela jumătate calea, că uite ce i-se întâmplă:

Când dă să treacă peste un riu, vede un biet jidov chinîndu-și un cal slab ce trăgea o cărucioară cu zdrențe, ca să între în riu. Dar calul nu voia nici decăt. Atunci Pamfil se desbracă iute, își pune hainele și desagi pe carucioara jidanului și intră în apă, ducînd capul de căpăstru. Jidanul îi promise pentru aceasta facere de bine, că-l va duce în căruță, drag Doamne, cale de un ceas, până urde li-se despart drumurile. și-i va arăta calea cea mai oablă până în locul cu școlile. Cum ducea Pamfil calul dinainte și se uita tot în apă, să nu calce cumva într-o șteolnă, el nu avu timp

de gală, la care au participat frunțașii bisericii și a vieții sociale, precum și șefii autorităților politice. După prânz episcopul Radu a ținut un toast de caracter politic ridicându-și paharul pentru înfrățirea româno-maghiară și întregitatea patriei noastre comune. Comitele suprem, Anton Glatz a răspuns episcopului accentuând, că statul trebuie să recunoască drepturile naționalităților, dacă acestea nu sunt contrare ideii de stat. Baza cea mai solidă a fericirii țării consistă numai în aceea, dacă toții cetățenii ei în armonie frățească servesc interesele patriei, cari interese sunt totodată și interesele cetățenilor. Despre episcopul Radu vorbește, ca despre apostolul sincer al frățietății româno-maghiare, care prin activitatea sa patriotică servește cu credință interesele naționalității sale.

Deputatul Szatmări între alegătorii săi. Szatmări Mór, deputatul cercului Margitta, Sămbătă, în 6 I. c. a sosit la Margitta, centrul cercului său electoral, unde cetățenii orașului au dat în cinstea iubitelui lor deputat o cină de gală. Cu ocaziunea aceasta la rugarea președintelui Francisc Balogh, deputatul Szatmări în cadrul unui toast și-a desfășurat părerea referitoare la actuala situație politică. Ascultătorii cu atențiunea cea mai încordată au ascultat cuvintele lui Szatmări, care a respins atacurile mârșave îndreptate în contra partidului 48-ist și a documentat, că partidul nici în decursul activității sale coaliționale n'a pierdut dinaintea ochilor spiritul programului 48-ist. Situația de azi o dominează rezolvirea chestiei băncei. Partidul 48 ist să leagă de banca auto-

nomă, care pentru patria noastră nu e numai o chestie economică, ci și politică, deoarece prin banca autonomă va înflori economia noastră, dar totodată va avea de urmare și reorganizarea sănătoasă a vieții noastre politice. În chestia băncei la stăruința ministrului Kossuth toți membrii guvernului pretind banca de cartel, care, dacă conține pretenziunile autonomiei, co-răspunde dorinței partidului 48-ist. Dacă va succeda a rezolva chestia pe aceasta bază, vor dispărea norii negrii de pe orizontul politic și să va putea pune bază unul partid unitar pe lângă hegemonia partidului 48-ist. Dar dacă ideea băncei de cartel va suferi naufragiu pentru intriga guvernului austriac, sau voința regelui, atunci partidul 48-ist, în frunte cu conducătorul său va pretinde banca națională autonomă independentă și numai pe aceasta bază va primi guvernul. Dacă Maiestatea-Sa nu va accepta banca de cartel, partidul 48 ist ajunge într-o situație de tot grea, fiindcă având majoritate covârșitoare nu poate trece în opoziție, iar frânele guvernului nu le poate lua în mână contra domnitorului. Și dacă vom ajunge în atare situație, părerea lui Szatmări este, că numai națiunea e chemată să stabilească, ce ținută are să urmeze majoritatea. — Vorbirea lui Szatmări fu fost primită din partea celor prezenți cu multă căldură și întrerupită de necontenite aprobări și aplauze. Alegătorii adunați în număr foarte mare au votat încredere nestrămutată deputatului lor iubit, iar ministrului Kossuth, ca președintelui partidului 48-ist, i-au trimis o depeșă de felicitare.

Guvern nou în Austria. Organul oficial din Viena „Wiener Zeitung” publică în numărul de Miercuri în numele membrilor din guvernul Bienerth, numit de astă dată

în mod definitiv. Baronul Bienerth prim-ministru, baronul Haertl ministru de interne, generalul Georgi ministru de onvezi, contele Stürkh ministru cultelor, Hohenburger ministru de justiție, Vrba Ladislau ministru căilor ferate, Weiskirchner ministru de comerț, Bilinski ministru de finanțe, Braz ministru de agricultură, baronul Schwarzenau ministru lucrărilor publice, Rechreiner ministru gărmân fără portofoliu, Zacek ministru boem fără portofoliu, Abrahamovic ministru polon fără portofoliu. În legătură cu acestea numiri devin vacante mai multe posturi de frunte în viața de stat a Austriei. Înregistrăm unul care e în legătură cu situația politică actuală din Ungaria. Anume Bilinski a fost guvernatorul prim al băncii austro-ungare. În locul lui Bilinski se ia pe sigur numirea secretarului de stat din ministerul ungar de finanțe, Popopics Sándor. Aceasta va avea o influință hotărâtoare la rezolvirea chestiunii de bancă.

Situația politică. În parlament se discută acum legea despre dări. În săptămâna viitoare va veni la rând proiectul de recruți. Lumea politică de prezente este foarte iritată și se așteaptă mult dela audiența lui Kossuth la Maiestatea-Sa. Conducătorul partidului 48-ist e deja sănătos și se poate spera, că în decursul săptămânei viitoare va putea călători în Viena, spre a fi ascultat de Maiestatea-Sa. Cu ocaziunea aceasta ministrul Kossuth va da regelui nostru o icoană fidelă despre situația actuală și mai cu samă despre părerea partidului 48-ist referitor la banca de cartel.

Pe Kossuth îl vor însoți în Viena ministr. Apponyi și mai mulți frunțași ai partidului 48-ist.

să se mai uite și la averea lui de pe căruță. Jidanul, fiind învăluit cu calul, pe care tot mereu îl îmblății, încă n'avu timp să se uite pe căruță după lucrurile lui Pamfil.

Destul că, pe când fură dincolo de râu, lucrurile lui Pamfil lipsiau din căruță, iar el era gol după toată forma. Un alt băiat de vârsta lui ar fi rupt în plâns, el însă nu. Ca fulgerul de repede plecă pe țărmurile râului la vale și zări pe apă ici o cămașă, dincolo pălăria, mai la o parte sumanul, și le tot scotea pe țărșure, iar jidanul i-le aduna lângă căruță și i-le puneă să se sbicească. Mai cu greu își află desagiul cu merindea, că aceia se opriseră într-o rădăcină la marginea de dincolo a râului. I-i scoase și pe aceia, scoase din ei ce biată avea, dar acum ce se facă? Hainele, nu-i vorbă, se usaseră, dar merindea? Cu deosebire pânea și brânza nu se putură folosi. Acum pleacă tu la școală fără merinde! Alt copil de vârsta lui s'ar fi înturnat îndărăpt bocindu-se. Dar el nu! Merse tot înainte până se apropiă de Năsăud, că acolo plecase. Pe câmpul Năsăudului se întâlni cu un domn ce eșie la plimbare. Și domnul, prietinos, îl întrebă, unde merge și ce-i cu el de-i tot ud, că în aceea zi nu plouase. Iar el îi spuse din fir în păr toată întâmplarea. Și domnului i-se făcu milă de pățania lui și-i zise: Mă, băiete, ai fi tu harnic și grijești de-o vacă și să o mulgi dimineața și seara? Iar Pamfil îi spuse că știe rândul

vitelor, că doară cu de acelea a crescut; se ținea mare, drag Doamne! că ce știe el. Și așa îl duse domnul acela cu el acasă și-i arată, ce să facă și cum să facă. Și din minuta aceea, Pamfil rămase servitor la domnul acela, care era un căpitan penzionat. Dimineața se scula des de dimineață, grija și curăția vaca, o nutria, o adăpa, o mulgea și apoi căpăta și el o fâlie de până și un pahar de lapte, apoi mergea la școală. După o săptămână trimise vorbă mamei sale prin un om ce duse și el un copil la școală și care-i aduse și lui ceva merinde, că adevă mamăsa să nu-i mai trimită nici o merinde, că are ce mânca, numai de hainicele să se îngrijească ea.

Plânse biata mă-sa, când auzi, că Pamfil al ei urmează și învățăturile și face și slujbă, de-și capătă cele de lipsă pentru traiu.

Trei ani de zile petrecu Pamfil în casa căpitanului, unde avea casă de locuit, lumină, căldură și mâncare, iar el în schimb pentru aceste tăia lemne, aducea apă, grija de vaci și totul îi rămânea atâta vreme, de învăța, cât era tot cel dintâi în clasă. Toți îl aveau drag, cu toate, că din fire nu era copil frumos, dar era sănătos, harnic și cuminte.

Dar după trei ani de zile se vezu deodată în drum. Că muri căpitanul, iar neamurile împărțiră cele rămase după el și casa o dădură în chirie. Ce era se facă acum Pamfil? Mai avea de stat un an la învăță-

turi, în clasa a patra, iar alt an în preparandie și apoi putea fi dascăl. Mai multe școale nici nu erau atunci în Năsăud, dar el nici pe aceste nu le putea găta, că nu avea cu ce. Mă-sa era săracă și cu o droaie de copii, iar bunul căpitan murise.

Așa fiind lucrul, merse la directorul școlii, și ceru să-i deie dreptățile cum că a fost la școale trei ani de zile. Dar directorul un om bun ca pânea cea mai bună, îi zise așa: Fiiule Pamfile! Eu dreptățile ți-le pot da, și trebuie se ți-le dau, că bine te-ai purtat și bine ai învățat, dar ce vei începe, rogu-te? Școalele nu le-ai gătat. Mai ai să stai doi ani până ce poți fi dascăl cum e data. Stai baremi acești doi ani, cu toate că bine ar fi să stai la noi numai un an, până-i găta clasa a patra, apoi se mergi la vr'un gimnaz, că ai cap bun și din tine s'ar putea alege om mare, om luminat.

„Dar n'am cu ce stau la învățătură, domnule director, că-mi trebuiesc haine și mâncare, și cărți, iar eu n'am cine-mi da cele de lipsă, că tată n'am, a picat în revoluție, mama mi-i săracă și cu o gloată de copii mai mici ca mine; domnul căpitan, care m'a ținut de pomană, a murit, și așa nu am cu ce mai sta la învățătură.”

„O, iubite Pamfile, numai de atâta te căiești? Vino la mine, vei lucra ce ai lucrat și la domnul căpitan și vei fi la mine cum ai fost la el.”

(Va urma.)

Dr. Iosif Siegescu candidat la Oravița.

Cercul Oraviței devenind vacant prin moartea deputatului Coriolan Brediceanu, s'au pornit deja agitațiunile la alegerea nouă. Partidul naționalist, îndată după înmormântarea defunctului coleg, s'a întrunit în Lugoș la conferință și au hotărât că-l vor candida pe Valer Braniște, redactorul „Drapelului”. Mai târziu au aflat însă, că Braniște n'are șanse de învingere, au căutat așadar un candidat mai potrivit. Aflând, că alegerea unui naționalist va merge cam greu, au căutat un candidat mai cu ponderanță și astfel au hotărât, că vor intra în luptă cu steagul lui George Pop, președintele „comitetului național”. Partidul constituțional din cercul Oraviței însă și-a aflat deja un candidat foarte potrivit în persoana domnului Dr. Iosif Siegescu, profesor din Budapesta.

Partidul constituțional din Oravița Marți, în 11 l. c. în prezența unui mare public de alegători a ținut adunarea de candidare și cu aclamațiune a fost candidat profesorul Dr. Siegescu. Din aceasta ocaziune alegătorii au adresat domnului Siegescu următoarea telegramă:

Mandatul cercului Oraviței dovenind vacant, partidul Constituțional al cercului nostru s'a adunat la conferință, în care cu unanimitate a fost primită candidarea măriei voastre. Ve rugăm, să bineveniți a primi candidatura și să ne încunoștiințați, când ne veți cerceta pentru ținerea vorbirii de program. În numele partidului constituțional din loc: Francisc Krinitzky, președinte.

Domnul Dr. Siegescu a trimis următorul răspuns telegrafic:

Sunt adânc emoționat de hotărârea unanimă a partidului constituțional din Oravița, primesc candidatura și vă mulțumesc din adâncul inimei mele pentru încrederea și onoarea mare, ce ați dovedit prin candidarea mea. Pentru ținerea vorbirii de program voi sosi mâine înainte de prânz cu trenul accelerat. Cu stimă patriotică: Dr. Iosif Siegescu.

Joi, înainte de amiază domnul Dr. Iosif Siegescu a sosit la Oravița în societatea deputaților Constantin Burdia, Nicolae Pescha baronul Ivan Stojanovits și a La găzduțând partidului constituțional a fost primit de multă lume, care a erup în neconținute strigăte de „Să trăiască”, îndată ce a apărut în ușă vagonului dl Dr. Siegescu. Protopopul Francisc Krinitzky l-a salutat pe dl Dr. Siegescu în numele alegătorilor din cercul Oravița, iar după răspunsul candidatului toți cei prezenți au intrat în comună. În sala mare a hotelului „Korona” în fața alegătorilor adunați în număr foarte mare, Dr. Siegescu și-a ținut vorbirea de program. În vorbirea sa de program a accentuat lipsa bunei înțelegeri între poporul român și maghiar și totodată a făcut cunoscut alegătorilor prezenți principiile sale politice, cari întru toate corăspund principiilor,

de cari e condus guvernul actual. — A eșit apoi în curtea hotelului, unde și-a predat programul acelora, cari n'au mai încheput în sala mare. După aceea deputatul Burdia a adresat alegătorilor cuvinte însuflețitoare îndemnându-l să se adune cu toții sub steagul dlui Dr. Iosif Siegescu. Au mai vorbit: protopopul Krinitzky, deputații Pescha și Stojanovits, directorul școlar Földes Vilmos ș. a.

Dela banchet au trimis telegrame de felicitare prim-ministrului Wekerle, ministrilor Kossuth, Apponyi și Darányi, și lui Coloman Széll, președintele partidului constituțional.

Însuflețirea pentru Dr. Siegescu între alegătorii cercului Oravița e generală și nu încapă îndoia, că aderenții persoanei și politice dlui Siegescu vor duce la învingere steagul frumos al acestui bărbat distins.

Ședințele Camerei.

(6—12 Febr.)

Pe lângă un interes destul de viu camera continuă desbaterea proiectului despre reforma de dare. După unele modificări mai neînsemnate, camera a votat partea referitoare la îndreptarea catastrului, darea de pământ și în ședința de Joi s'a început desbaterea pe articole a dării de casă. Sâmbătă, în 6 l. c. a vorbit la proiect prim-ministrul Wekerle, și într-o vorbire des întreruptă de aplauzele călduroase a camerei întregi a desfășurat ideile sublimе, de cari a fost condus la alcătuirea proiectului de sub desbatere. Ocupându-se cu singuraticile dispozițiuni a proiectului, a dovedit, că întru toate apără interesele proprietarilor mici și peste tot a cetățenilor săraci. — În ședința de Marți deputatul Iuliu Hódy a propus mai multe modificări referitoare la darea de pământ. Premierul Wekerle a primit modificările propuse de bravul deputat al cercului Zsombolya. — Deputatul Ugron Gábor în ședința de Mercuri adresează interpelație ministrului președinte, pentru-că ministrul de finanțe al Austriei s'a declarat în contra intereselor economice ale Ungariei pe teritoriul Bosniei. Prim-ministrul Wekerle a răspuns îndată la interpelația lui Ugron. Atât camera, cât și interpelantul au luat la cunoștință răspunsul nimerit. — În ședința de Joi s'a votat proiectul în partea referitoare la darea de pământ și s'a trecut la darea de casă. — Vineri s'a finit desbaterea generală a dării de casă și la propunerea președintelui Justh și motivarea iuridică a deputatului Moskovitz Ioan, camera hotărăște că la ordinea zilei pentru ședința de Sâmbătă să pune proiectul despre recruți. Prin urmare

să va întrerupe desbaterea proiectului despre reforma de dare și să va continua numai după votarea recruților pentru anul 1909—1910.

ȘTIRI

Acei stimați abonați, cari au plătit abonamentul numai până la 1 Ianuarie a. c., sunt rugați cu toată stima, a-și înnoi abonamentul, căci la din contră nu le mai trimitem foaia.

Monument lui Ioan Pop Reteaganul.

În „Gazeta de Duminecă” cetim următoarele: Frați învățătorii din tractul protopopesc al Reteagului au luat frumoasă hătărăre de a face o colecță pentru ridicarea unui monument în amintirea neuitatului scriitor Ioan Pop Reteaganul. S'au și adunat o sumiță de 60 cor. — Colecța aceasta merită sprijinul tuturor românilor de bine. Învățătorii din Sălaj (tractul Băseștilor) încă au colectat în acest scop. Ei, dar unde sunt domniile cei cu bani mai mulți? Ori doară, lor le este rușine a-să interesa de monumentul unui „dascăl”? Așa știm că pentru a pune lucrurile aceste la cale s'au fost ales un comitet. Ce face acest comitet?

„Lumina” cunoscând meritele literare ale lui I. P. Reteaganul, deschide colecță pentru monumentul despre care „domniile cei cu bani mai mulți” nu vreau să știe. Redacția „Luminei” deschide colecță cu 20 coroane.

Rugăm pe fiecare Român de bine, să-și trimeată obolul pe acest monument. Meritele lui Reteaganul în literatura română sunt așa de mari, încât e rușinea noastră, că n'are încă monument.

— Moartea lui Brediceanu. Coriolan Brediceanu fost avocat în Lugoș și deputatul cercului Oravița, a murit Dumineca trecută. Era bolnav de mult și văzând medicii, că starea p'cientului se tot aprobează, au recomandat transportarea bolnavului la Budapesta, deoarece alt remediu afară de o grabnică operație nu era. Însă tocmai în momentul când era să fie așezat în vagon, un acces i-a rupt firul vieții. Brediceanu era de 59 ani. Au rămas după el văduva și doi copii și două fete. În mormântarea a decurs Luni cu participarea unui public imosant. La catafalc au vorbit Dr. Vasile Lucaciu în numele partidului naționalist, Dr. George Popovici protopop, Dr. Haus în numele colegilor avocați și Dr. Korniss în numele camerei de avocați din Temesvár. La mormânt a vorbit Dr. V. Braniște, redactorul „Drapelului”. Președintele camerei Justh, în ședința de Luni a Camerei înainte de ordinea zilei a parentat pe Brediceanu în următoarele:

Sunt dator să raportez Onoratei Camere o veste tristă, și anume aceea că confratele deputat Coriolan Brediceanu a murit. Cred că esprim condoleanțele noastre, ale tuturorora când propun ca iubirea noastră față de defunctul confrate și condoleanțele noastre dureroase din ocaziunea morții sale să le introducem în procesul verbal al ședinței de astăzi.

— **Aniversarea unirei principatelor române.** Aniversarea zilei, în care s'a făcut înainte cu cincizeci de ani unirea principatelor române, a fost prilej de frumoase manifestațiuni patriotice și naționale, pretutindenea în regatul român, la București tot așa ca și în comuna modestă rurală. Pretutindenea s'a oficiat serviciu divin în biserici, s'au ținut serbări școlare cu elevii, esplicându-li-se însemnătatea zilei de 24 Ianuarie v. și vorbindu-li-se cu mare însulțire despre generația cea înțeleaptă din trecut care a făcut unirea, și despre domnul *Alexandru Ioan Cuza*, primul domnitor al României de astăzi. În București ziua cea mare, trecută și de altcum între sărbătorile obligate, a fost sărbătorită în întreagă Românie cu mare solemnitate. În ședința de Joi a camerei române a fost prezentat din partea guvernului proiectul de lege prin care se deschide pe seama ministerului de interne un credit de 300 000 lei pentru ridicarea unui monument comemorativ, care se eternizeze ziua de 24 Ianuarie, în care s'a făcut unirea principatelor române. Proiectul de lege a fost primit cu aplauze.

— **Părechea regală engleză în Berlin.** Atențiunea întregii Europe azi se concentrează asupra capitalei imperiului german, care găzduiește de prezent părechea regală engleză. *Eduard*, domnitorul Mării Britanii a sosit la Berlin dimpreună cu *Augusta* sa soție, să cerceteze pe vărul său, împăratul german. Opinia publică europeană așteaptă dela vizita aceasta însemnate rezultate pentru politica externă și mai ales pentru restabilirea unor relații de intimă prietenie între cele două puteri mondiale stăpânite de aceste frunți încoronate.

Părechea regală engleză a fost întâmpinată pretutindeni cu cuvenita solemnitate la găurile dela hotarele imperiului și până la Berlin. Deosebit de sărbătorească și imponentă prin dimensiunile ei a fost parada, cu care a fost primită la Berlin Minunata metropolă a imperiului german a îmbrăcat haină de sărbătoare în cinstea domnitorului Mării Britanii, căruia tot parcursul dela gară până la palat îi s'au făcut entuziaste ovații. Priveliștea minunată ce oferia acrst eveniment era scaldată în razele unei luminoase zile de iarnă. Aproape în aceiaș clipă, în care regele Angliei a strins prieteneste mâna împăratului *Wilhelm*, în ministerul de externe se iscălea convenția franco-germană în chestiunea Marocului, un bun augur poate pentru ameliorarea relațiunilor de prietenie anglo-franco-germane.

La prânzul de gală dela curte s'au rostit toastele obișnuite. Domnitorii au închinat reciproc pentru pace și prietenie sinceră.

— **P. S. Aurelian.** Din București se anunță, că Sâmbătă a încetat din viață președintele senatului României *P. S. Aurelian* în etate de 76 ani. A fost politician însemnat și cu vază în Românie. A fost mai de multeori ministru în cabinete liberale, iar în urmă fu ales președinte al senatului.

— **Agitație regretabilă.** Cetim în „Biserica și Școala”: „Tribuna” din Arad în felul ei furtunos a deschis colectă pentru nenorocirii din Messina. Bun lucru a făcut prin aceasta, căci este vorba de cultivarea sentimentului de caritate și de adheziune la leagănul obârșiei noastre. I-am dori să aibă cât mai mari succese, că acestea e o frumoasă dovadă, că în sânul poporului nostru este vie conștiința de înrudire cu poporul italian. Însă în zelul ei „Tribuna” a depășit de pe tere-nul legal atunci, când reclamă pentru sine și discurile purtate în biserici la ordinul episcopesc. Atragem atențiunea preoților și a epitropiei parohiale, la datoria lor de a administra bani adunați cu lasul în biserică direct cassei conzistoriale, ca nu cumva să complice în nesubordinare față de superioritatea bisericăscă; iar redacția „Tribunei” o rugăm să se mărginească la colecta afară de biserică, pentru care îi urăm succes bun. Sapienți sat est.

† **Iosif Gheorghian.** Din București se anunță, că Sâmbătă noaptea a murit *Iosif Gheorghian*, mitropolitul primat al României în etate de 80 ani. Cu metropolitul *Iosif Gheorghian* se stinge unul din cei mai stimați și mai iubiți prelați ai României: un suflet mare și drept, o inimă largă și milostivă. Era frate cu fostul ministru *Gheorghian*.

— **Judecata în afacerea protopopului Voicu Hamsea din Lipova.** Consistoriul din Arad întruna din ședințele trecute a adus sentință în afacerea protopopului din Lipova *Voicu Hamsea* care la un cules de vii, a împușcat pe soția de învățător *Mărioara Putici*. Consistoriul l'a judecat la pierderea oficiului și beneficiului ce-l are ca protopop al traclului Lipova și paroh al parohiei centrale din acea comună. Protopopiatul și parohia se declară vacante. Vinovatul se lipsește pe cinci ani de a putea recuși și ocupa vre-un post salariat ori vre-o funcție de cinste în sinul bisericii, precum se oprește pe acel timp și dela împărțirea cu sf. cuminecătură, fără de cazul pericolului de moarte. Are drept înse la portul preotesc, conform rangului avut, și i-se recunoaște îndrăpțăirea la ajutoriul fondului preotesc în cadrul statutelor.

— **Caz de moarte.** „America”, organul soțieiților române americane, anunță moartea lui *Nicolae Fulea*, care trecând peste o linie ferată în orașul Indiana, a fost ajuns de un tren accelerat și zdrobit cu desăvârșire. Rămășițele defunctului au fost înmormântate în numitul oraș; serviciul divin l-a îndeplinit preotul gr.-or. *Simeon Mihălțeanu*. Răposatul era de 47 de ani, născut în Ludoșul-mare și căsătorit în Săliște, unde îl deplânge o soție cu șapte copii.

— **Un caz ciudat.** Femeia *Mândică Ionescu*, care trăia în concubinaj cu măcelarul *Popoi* din Bârlad, om cu oarecare stare, știa că acesta nu o va lua de soție legitimă de cât dacă va avea cu el un copil. Pentru a ajunge la acest scop, femeia care vedea că trec anii fără să

nască, recurse la o înscenare. Se prefăcu față de concubinul ei că este însărcinată în a treia sau a patralună și apoi pleacă la București la o tină a ei, *Ana Chirculescu*, care împreună cu soțul ei își iau obligațiunea de a aduce *Mândică* un copilăș de curând născut la institutul „Maternitatea.” Mama copilului o declarase la matriculant sub numele de *Elena* și ca născută din părinții adevărați. Fiind în posesiunea pruncului, *Mândica Ionescu* înștiință pe d. *Popoi*, că a născut o fetă cu numele „*Aristița*” și că în curând va veni cu pruncul la Bârlad. Însă ca copilul să poate fi legitimat prin căsătorie subscventă, trebuia să existe dovada, prin actul de naștere, că este născut din părinți cari vor să se căsătorească și să-l legitimeze. Femeia neștiind cum să procedeze pentru facerea actelor în așa fel ca înscenarea să și producă efectul și viitorul ei soț să nu bănuiască adevărul, se adresă unui anume *Niculae Predescu*, care îi spuse că știe un mijloc simplu. În adevăr dânsul ia cu sine doi martori de ocazie, cari pentru o piesă de doi lei declară ce vrei și împreună se duc la matriculant din Capitală unde declară din nou nașterea fetei *Elena*, însă sub numele de *Aristița* și din părinți *G. Popoi* și *Mândică Ionescu*. Cu acest act de naștere în buzunar și cu copilul în brațe *Mândica* pleacă la Bârlad unde avu loc nuntă mare. Lucrurile meraseră așa ca vre-un an când soțul este încunoștințat de rudele lui de întregul fals și de modul cum a fost înșelat. *D. Popoi* deși văzuse că rudele au dreptate în mare parte nu mai voi să-și strice casa. Atunci denunțătorii se adresă judecătoriei. Judecătorul de instrucție însărcinat cu cercetările a arstat pe *Niculai Predescu* marele vinovat și după ce stabilii vinovației și existența celor două acte de naștere ale copilei, trimite pe cel arestat în judecata Curții cu jurați. Un lucru este de sigur, că în Românie acesta este primul caz de felul acesta.

— **Moartea unui capelan vestit.** În comuna *Szakkálháza*, lângă *Timișoara*, a răposat preotul *August Weber*, care fusese pe vremuri capelanul de casă al nenorocitului împărat *Maximilian*, osândit la moarte și împușcat în 1867. Numitul capelan a fost martor la sfârșitul tragic al împăratului din Mexic.

— **A apărut „Luceafărul”** Nr. 3 cu următorul sumar: *A. B.*: Episcopul Ioan Popasu. — *Octavian Goga*: Sonet (poezie). — *I. Agârbiceanu*: Frâsinica (novelă). — *D. Marcu*: Imn Soarelui (poezie). — *Victor Eftimiu*: Cântec vechiu (poezie). — *Ioan Adam*: Poeme în proză, Floarea soarelui. . . — *I. U. Soricu*: Pierde-vară (poezie). — *P. Pașini* străine. *Edgar Allan Poe* (1809—1909). — *Inimă trădătoare*. — *I. Enescu*: Pastel (poezie). — *Aron Cotruș*: Cântec (poezie). — *Dări de seamă*: *Al. Cazaban*: Chipuri și suflete. — *Departele de oraș*. (O. C. T.) — *M. Sadoveanu*: O istorie de demult. (A. C.) *Cronică*: Artă națională. *Wildenbruch*. Conferințele și seratele Asociațiunii. — *Ilustrațiuni*: Episcopul Ioan Popasu. Femeie din *Poiana* (Sibiu). Tărâncă din Săcădate (Sibiu). Călușeri din *Gura-Răului*. Port din *Poiana-Sihului* (1870). — *Vedere din Românie*: Pe malul Jiului. *Edgar Allan Poe* (1809—1909). Tâmplă de biserică (Caracal) de di arhitect *Clavel*.

Dimineața înalată de apă purgativă
mănecare un pasal de
Folosirea acesteia e o adevărată binecu-
nă tare pentru aceia, cari sufer de sto-
mach și lipsă de scaun.

Igmândi

regulează cito
macelii decore
de 2—3 oars
Să poate căpata
pretutindenea

În sticle mari și mici.

— **Vârsta suveranilor.** Cu ocazia jubileului de 50 ani al împăratului Wilhelm, ziarul „l'Echo de Paris” publică o interesantă statistică de capete încoronate. Cel mai bătrân suveran este *Francisc Iosif*, care are 79 de ani, vine apoi Leopold al Belgiei, 74 de ani. Eduard VII al Angliei 68 de ani, Frédéric VII al Danemarcei 66 de ani, Abdul Hamid sultanul Turciei și Menelik negusul Abisiniei 65 de ani, Gheorge I al Greciei 64 de ani. Mutsu-Hito împăratul Japoniei 57 de ani, Chulalongkorn regele Cambogelui 56 de ani, și Gustav V al Svediei 51 de ani. Mai tineri decât 50 de ani sunt următorii suverani: Ferdinand al Bulgariei 48 de ani, Victor Emanuel regele Italiei și Tarul Nicolae 40 de ani, Haakon VII regele Norvegiei și Mohamed Ali-Mirzâ şahul Persiei 37 de ani, Mulay-Hafid sultanul Marocului 36 de ani, Abbas-Hilmi kedi-vul Egiptului 35 de ani, Wilhelmina regina Olandei 29 de ani, Alfons XIII 23 de ani și cel mai tânăr dintre suverani Manuel II regele Portugaliei 20 de ani.

- **Intre literați.**
- Te-ai lăsat de literatură?
- Ce să fac? Muream de foame.
- Și cu ce te ocupi acum?
- Am deschis o fabrică.
- Bravo! Bravo! Complimentele mele... De ce este fabrica ta?
- De zahăr. Sunt diabetic.
- Scenă de interior.
- Să mă înșel pe mine, doamnă? Ai fi cea din urmă dintre...
- În orice caz tu n'ai fi cel dintâi dintre...

— **Patruzeci de zile sub ruine.** Zilele trecute a fost mântuit ultimul om viu, care a fost îngropat sub ruinele unei case din Messina. Omul acesta în decursul a lor cinci săptămâni a trăit numai cu prăjituri și cu zahăr, dar și cu acestea a trebuit să cruțeze, căci n'a putut ști cât timp va trebui să se nutrească din ele. Omul scăpat dela moarte sigură se află în o stare destul de bună.

— **O glumă alui Napoleon Vestitului** cuceritor al lumii îi plăcea să facă glume pe contul altora, și de cele mai multe ori mareșalii și ofițerii lui erau aceia, cari trebuiau să înghițe nodurile. În o zi de iarnă, când Napoleon se afla în Compiegne, el anunță că are poftă de vânatoare și că numai după ce se vor întoarce, se va servi dejunul. Curtea n'a primit cu bucurie prea mare acest anunț, căci era un frig de stau să crepe lemnele și pe lângă aceasta împăratul mai avea obiceiul să amâne dejunul cu câte 2—3 oare, după cum era adecă dispus. Generalul Combracères, om foarte practic, se strecura pe furiș în sala de mâncare, își tăia câteva bucăți bune de pastete și le ascunse în buzunarul dinapoi dela haină. Împăratul observă șiretenia generalului, îl chemă la sine și în decursul conversației îl puse pe general cu spatele către sobă. Napoleon avea gust deosebit de a vorbi în ziua aceea. Căldura dela sobă într'aceea făcu să se topiască untura din pastete, care picura acum din buzunar pe frumoasa uniformă de general, pe pantaloni și pe cisme. Împăratul chemă atunci un servitor, și scoase pastetele din buzunarul lui Combracères, care deși sta lângă sobă, se făcuse ca ceara; Napoleon apoi spuse tuturor pățania generalului și fiind bine dispus, abzise de vânatoare și dejună. Pe Combracères însă l-a constatat această mică glumă mai multe sute de franci, căci uniformă era așa de unsuroasă, încât numai era bună de nimic.

— **Fiul lui Milan pe scenă.** Fostul rege al Sârbiei Milan a avut un fiu natural, care poartă numele George Milan Cristici-Obrenovici. Tinărul, acum la vârstă de 20 ani, ca să poată trăi, se produce cu cântări și cu tragere la țantă într'un „orfeu” din capitală. Cântă cuplele franțuzești și ungurești, nu fără oarecare greutate, spunând că preferă să aibă coroanele în buzunar, în loc de coroană pe cap. . . .

— **Copil sfâșiat.** În satul Tapia de lângă Lugoj, nevasta unui creștin cu numele Costa Finu își ținea în tinda casei porcul. Plecând mai ieri din casă, nevasta și-a lăsat în tindă un băiețel de un an și jumătate, singur cu porcul; în vreme ce ea umblase pe afară, copilul a fost rupt înfiorător și omorât de porc.

— **Tată bestial.** Dumitru Fisteag din Glimboca, după ce la târgul din Caransebeș vânduse doi boi, s'a dus acasă și banii, cari erau 2 bancnote de câte 100, le-a pus pe fereastră în casă. Eșcind în curte, copilul lui de 6 ani a găsit banii și jucându-se cu ei, a rupt banii în mai multe bucățele. Intorcându-se în casă și văzând banii ruți de copil, atât de tare s'a înfuriat, încât a lărat de păr pe copil până în camera de lemne, unde în furea lui nebulă a luat toporul și a lăsat amândouă mâinile copilului dela încheietori. Copilul peste un pătrar de cias a murit în chinurile cele mai îngrozitoare. Mama, la vederea copilului schilodit a înebunit de durere; pe tată bestial l'au prins jandarmii și l'au arestat.

— **La patru zile după cununie.** Londra iafeși își are senzația sa. Anume o senzație întâmplată la patru zile după cununie. Nu de mult a intrat în societatea aristocraților din London un dom, îmbrăcat elegant, care se da a fi un inginer în Mexico. Intre altele a făcut cunoștință și cu fata unui avut engles. Tinerii în scurt timp s'au înțeles unii cu alții, părinții și-au dat învoiala la cununie, carea nu de mult s'a și ținut în London cu mare pompă. După cununie tinerii luând darurile prețioase de nuntă, și o mulțime de bani, au plecat spre Paris, ca apoi luând drumul spre Havre, să se așeze în Mexico. În a patra zi după cununie, tânără nevastă nu s'a simțit bine. Bărbatul i-a pus în un pocal o medicină, precum zicea dânsul, în contra frigurilor. Tineră nevastă luând medicina, a adormit și nu s'a trezit numai peste 12 ore și atunci a aflat că toate darurile și banii au perit împreună cu soțul ei. Poliția urmărește pe soțul necredincios, despre care numai atâta știe, că e unul din cei mai mari șarlatani.

— **Soldați ucigași.** Înainte cu câteva zile au desertat din casarma regimentului al 46-lea din Seghedin căprarul Pavel Sirovița și infanteristul Alexandru Harăpács. Au luat cu dânsi și armele de serviciu. Marți au fost ambii prinși în apropierea Teresopolei. Până când jandarmii erau ocupați cu lagerea lui Harăpács căprarul Sirovița s'a impușcat. Harăpács a fost transportat la Seghedin, unde a mărțurisit, că ei au omorât pe economul Födi István din Átokháza, și că au voit să fugă în Sârbia, ca să lupte în contra Ungariei.

— **O sentință solomonică.** Unui misionar englez din sudul Indiei i-a succedat după multe încercări să înduplece pe un nobil indian, un credincios al lui Buddha, să

treacă la biserica anglicană. Astfel de treceri obvin foarte rar și trecerea nobilului la biserica anglicană a produs mare senzație. Trecerea nu s'a făcut atât din motive religioase cât mai mult din motivul că societatea misionarilor englezi a oferit nobilului o frumoasă sumă de bani. Când i-s'au plătit banii i-s'au pus însă și condiția ca trecerea să o facă în public și în fața poporului să lase să i-se iaie smocul de păr, pe care adepții zeloși ai lui Buddha îl poartă ca semn că sunt Budhiști pe când cealaltă parte a capului e rasă. Nobilul s'a învoit și a făcut trecerea în fața unui număr public; episcopul însuși i-a tăiat smocul de păr din cap și firele de păr, din cari consta smocul, le-a aruncat în cele patru părți ale lumii. Acest act festiv însă nu l-a împedecat pe Ind să se întoarcă la vechea lui credință. El i-a batjocorit în public pe misionari și se lăuda cu păcăleala ce le-a tras-o. Nici societatea misionarilor însă n'a stat cu mâinile în sân, și pentru că s'a pusă capăt astor fel de păcăleli, l-a acuzat pe nobil pentru că nu s'a ținut de contract și a cerut despăgubire. Partidele au ajuns înaintea judecătoriei. Apărătorul Indului a spus că clientul său e învoit să dea înapoi banii primiți, dacă i-se pune la loc — smocul de păr întocmai așa cum a fost el înainte și din aceeași fire de păr. Judecătoria a aflat pretenziunea acuzatului just și fiind că partida contrară n'a fost în stare să-i pună la loc smocul de păr, el a rămas cu banii, iar misionarii cu păcăleala și cu suportarea speselor.

— **De o deosebită recunoștință** a avut parte firma Madamei Rosa Schaffer, care și până acum a fost premiată în mai multe rânduri. Academia chimică din Palermo a denumit pe doamna Rosa Schaffer inventatoarea renumitei mijloace de frumsețea de doctor de onoare. Toate produsele firmei Rosa Schaffer au fost distinse cu medalie de aur. Această o distincție nouă, pe care aceste preparate de clasa primă și-au eluat-o în lumea întreagă. Aceasta recunoștință în prima linie compete inventatoarei, apoi industriei excelente și e o îndemnare la o muncă continuă și merită spre ridicarea exportului și întărește principiul, că munca continuă totdeauna își află recunoștința meritată.

Șpirul Vértes să nu lipsească
Din nici o casă românească.

Țigani bandiți.

— Luptă pe drumul de țară. —
(Ilustrațiunea noastră)

Notarul cercual Zoltan Poroszkai din Kubekháza (com. Torontal) zilele trecute a plecat din comuna Oroszlános spre Törökkanizsa. Abia a părăsit comuna, când o caravană de țigani l-a atăcat voin să răpească dinaintea călesei caii frumoși, iar după aceea au voit să-l lovească în cap și pe dânsul și să-l despoaie de bani și alte obiecte prețioase. Notarul însă nu și-a pierdut prezența de spirit, a scos din buzunar revolverul și luând la țantă pe bandiții nemernici a descărcat revolverul în aer. Țigani spăriați de înpușcătură și văzând, că din o hodaie apropiată la auzul înpușcăturii vin oameni înarmați, au luat-o la talpă. Notarul ajungând la Törökkanizsa, a făcut arătare în contra bandiților, cari apoi au fost prinși în apropierea comunei Rábé. Țigani au fost transportați în temnița din Törökkanizsa.

Ilustrațiunea noastră de pe față primă înfățișează atacul țiganilor bandiți.

CHESTIUNI ȘCOLARE.

Atragem atențiunea tuturor preoților și învățătorilor, că redacțiunea „Luminei” bucuros stă la dispozițiune preoților și învățătorilor abonați, în chestii dascălești și de congrua. Cu cea mai mare plăcere dăm informațiunile de lipsă, eventual dacă e cu puțință esoperăm, ca afacerile lor să se rezolve urgent și favorabil.

Independința învățătorului confesional român.

La aparință în timpul de față tot omul e liber și independent, în urmarea cărora și acțiunile și mișcările sale trebuie să fie libere și independente. De fapt însă nu e așa. Cu toate că trăim în secolul, când libertatea și independința pentru fiecare individ ar trebui să fie de model, sunt și de aceia, cari își bat joc de aceste concepte sublimе și voința unora să subordinează voinței altora. Acest uz rușinos să practicează și acuma în sistemul de guvernare al Conzistoarelor române asupra învățatorimeі confesionale române. Învățătorii aceștia încă tot gem sub grozava jurisdicțiunii Conzistoarelor.

Învățătorul confesional în ochii Conzistoarelor nu este educatorul, crescătorul poporului, ci o unealtă, care trebuie să se supună și care n'are voință independentă, ci voința lui este subordinată preoției. Fiind uzitată și de Conzistoare libertatea universalistică lipsită de principiile etice-morale, spiritul timpului a născut *legea școlară apponyană* și în mare măsură a știrbit puterea Conzistoarelor, iar învățătorimeі i-a făcut înlesnire, să resufle mai ușor și mai liber. Dar ca să ajungem în posesiunea adevăratei libertăți individuale, mai avem de luptat mult și noi, nu să așteptăm să ne sboare porumbul fript de-agata în gură.

Nimeni dintre noi nu poate nega, că pentru promovarea intereselor noastre învățătoarești, noi n'am făcut absolut nimic. Toate înlesnirile și favorurile ce le avem și peste tot poziția noastră de azi numai confrăților învățători de stat le putem mulțami, căci noi pentru ușurarea poziției noastre nici odată n'am cutezat să facem vre-un pas, fiindcă grozav ni-am temut de autoritățile noastre preoțești, cari ni-au știut ține strict în frân și ni-au jucat ca pe urs.

Cu drept cuvânt putem afirma, că viața noastră de până acuma a fost o adevărată calvarie, de care însă nici până în prezent nu ni-am mântuit căci puterea asupra noastră este încă tot în mâinile Conzistoarelor și șpionii acestora tot cei vechi sunt: preoții și protopopii.

Una deviză să ne fie: În lături cu indiferentismul ce ni-a stăpânit până acuma și cu ținuta noastră politică de până acuma și într'o direcțiune cu puteri unite să luptăm pentru independința noastră,

pe care trebuie s'o doriască fiecare învățător ambițios. De un dor să fim conduși: Emanciparea de sub domnia altora.

Ca într'adevăr să ajungem la obținerea acestor postulate numai puterile noastre nu-s de ajuns, ci ca mai intenziv să folosim patriei, și neamului nostru să recere intrevenirea înaltului Guvern. Autoritățile politice și jurnalele patriotice în nenumărate rânduri ne-a acuzat cu nepatriotism, fără a fi scrutat cauza adevărată a acestei ținute a multor învățători români. Incontestabil, că au fost mulți dintre ei cu convingeri naționaliste infocate și patriotizmul acestora era foarte dubios, dar aceștia aveau viață tihnită și neconturbată și în cazul, când în școală nu făceau absolut nimica. Pe când pe învățătorii patrioți îi perzecutau din cale afară și foarte des se treziau cu disciplinarul după cap, ca cu trăznetul din senin, căci șpionii amintiți de minune să pricep, a căuta mod în papură și a-i încâlci ițele învățătorului. Și în totdeauna li-a succes, că membrii Conzistoarelor cine-s alții, decât naționaliștii turbați și fără suflet, a căror scop pururea a fost, să ne țină ferecați.

Toate acestea ar fi foarte bine, să le știe înaltul Guvern și fără întârziere, să ne întindă mâna mântuitoare, căci numai liberi, emancipați odată vom folosi mai cu înlesnire patriei.

Ceeace ar contribui foarte mult la independința noastră, deocamdată ar fi următoarele dorințe:

1. Directoratul școlar să se încredințeze exclusiv învățătorilor, dupăcum s'a motivat în No 5 al acestei foi.

2. În legătură cu această să se dispună prin ordinațiuni oficiale învățătoarești și să se separeze de oficiile parohiale conduse de preoți și cari sunt numai o sarcină pe capul învățătorimeі. Căci tuturora ne este cunoscut, că orice act, ori ordinațiune de a Conzistoriului cu referință la învățător, ori la școală sosește ia oficiul parohial condus de preoți. Aceștia dacă voiesc inmanuiaza actul învățătorului, iar dacă nu le e pe plac nu-l inmanuiaza. În cazul ultim, când învățătorul nu purcede în înțelesul cutăruiva ordin, Conzistoriul nu întârzie cu pedeapsa învățătorului, că doară și așa are salar mare. Iar pe preot nu eczistă caz, ca să-l pedepsiască. Aici trebuie se amintim, dacă a sosit dela Conzistor vreun act, ce cuprinde vreo pedeapsă, ori dojană de a învățătorului, preotul la moment convoacă comitetul parohial, ca să publice conținutul actului, că vezi, să știe tot satul că învățătorul e om slab și blăstămat. Și voiești mai mare umilire și barbarism?

3. Organele de controlă școlară nu corăspund cerințelor de azi fiind ele compuse din indivizi inconștienți și nepricepători în ale școlaei, pe cari preotul îi dirigiază după placul lui. Și de mulțori acești indivizi sunt conduși de patima răsbunării, provenită ori dela ei, ori dela preot, în care caz în loc să promoveze învățământul în școală, îi pun numai bețe în roate.

Învățătorul își face datorința în școală și fără controlul acestora, căci la împlinirea datorinței îl deobligă jurământul depus, iar de altă parte inspectorii de școale, ca bărbați de specialitate cu ocaziunea inspecțiunii școalelor mai temenici și nepreocupați pot controla progresul școlaei și pe deplin să pot convinge, dacă învățătorul își face, ori nu datorința în școală. Deci mai bine ar fi ca comisiunile de controlă să se casseze, iar de nu s'ar cassa, membrii acestor comisiuni să se denumiască de superioritățile școlare la propunerea învățătorului, iar nu să se aleagă, dupăcum s'a uzitat până acuma.

4. Un postulat de independință al învățătorului confesional român și poate cel mai important este: Solvirea salarelor prin oficiul regesc de dare. Această împrejurare ar asigura învățătorimeі marea independință mai ales față de locuitorii comunei și ar scăpa învățătorul de foarte multe calamități, de cari a avut parte.

Salarelenoastre an de an să preliminează și notează de către comitetul și sinodul parohial sub ochii țaranului. Cu acestea ocaziuni țaranii totdeauna fac obiect de discuță asupra salarelor și voiesc să le scârțițeze, că dascălul prea multă plată are, că numai repartiția cultului îi sărăcește pe ei etc. Iar dacă din oare care motiv să mânia pe învățător, îi strigă în față, că „noi te plătim” și altele. Căci țaranul nici când nu voiește să înțeleagă binele și folosul cel mare ce 'l aduce școala, ci mai ingrabă ascultă de răuvoitorii lui. Lucrurile aci amintiți toate contribuie la săparea autorității și nimbului învățătoresc, ceea-ce resimțim noi mai ales cu ocaziunea alegerilor de deputați dietali, când sunt și candidați naționaliști. Aceștia agită poporul contra acelor, cari nu-s cu ei și pretind ca teji să fie pe partea lor și arată cu degețul pe învățător zicând: „Vezi, că trăește după spatele poporului și contra lui. Față de astfel de curente învățătorul este impotent, că poziția lui e prea pendentă de popor.

Dar în general zis, în toate privințele s'ar face mari serviiți prin aceea, că s'ar neatărna învățătorul de acestea lucruri, căci ar avea cu mult mai mare autoritate și vază în ochii locuitorilor, că numai vorba celui să crede, care are vază.

De altcum dare culturală și așa să plătește și că unde incurge pentru popor e indiferent, iar învățătorii ar câștiga mult.

Din toate cele de până aci înșirate și încă multe altele este vădită pendentă învățătorului confesional român și poziția lui nu e tocmai de invidiat.

Dovadă eclatantă că între astfel de împrejurări învățătorul nu se putea mișca liber, ca să-și deie expresiunea convingerilor sale. Avem mari speranțe, că în viitorul apropiat ni-se vor face mari schimbări și înbunătățiri, prin cari ni-se va asigura și noauă adevărata independință individuală și libertatea personală propagată de învățătorul lumii, Isus Cristos.

Delângăbega.

O cutie,
care conține
24 de pastile
1 cor. 20 al.

Dacă te doare
capul să nu în-
târzi a folosi
indată

Pastile de Beretvás

care în decurs de 10 minute înceată migra-
nul și durerile nervoase de cap fle ele de
ori-ce natură, chiar și dacă ar fi cronice. —
Depositul principal: Farmacia Beretvás Ta-
más, în Klepest, Rákóczi-utca 22. — Dacă să
procură 3 cutii, atunci spesele postale nu s'a
socotesc.

Să capătă în
Secare far-
macie și dro-
guerie.

Ghicitori

— de Ioan Cipu, june din Toracul-mare. —

Un om a avut un lup, o capră și nește curechi. Mergând spre oraș omul nostru ajunge la o punte, care fiind prea mică, avea să treacă pe rând: lupul, capra și curechiul. Să se afle, cum i-a trecut, ca lupul să nu rămână singur cu capra, iar curechiul să nu rămână pe grijea caprei?

Intre deslegătorii ghiciturii sorțim o carte prețioasă.

Deslegarea ghiciturii din nrul 5 este următoarea:

Tatăl e de 43 ani, mama de 38, iar băiatul de 19; anii tuturora laolaltă fac o 100.

A fost deslegată de următorii și anume:

Dr. Demetriu Lascu (Iași), Ioan Ardelean, Petru Boaca, Simion Pop, Ștefan Dragomir, Atanas Bontea, Petru Toma Jude, Todor Vid, Nekitâ Pașkută, Teodor Czibok subnotar cercual, Corneliu Szkelezsán, Grigorie Ardelean, Moise Szekuli, George Simeon, Nestor Stanciu, Ioan László, Niculae Rătiu, Trif Petru, Ioan Niculescu, Ștefan Pop (Lerence), Constantin Papiu, Ștefan Aaron, Pavel Barna, Ioan Sas, Petru Suciu și Cornel Trandafir, dintre cari

dl Ștefan Pop (Lerence)

a câștigat o carte prețioasă. Cartea i-s'a trimis prin poștă.

Redacțiunea.

ECONOMIE.

Piața din Budapesta.

— 12 Februarie 1909. —

I. Cereale.

Grâu, majă m., cel mai frumos	cor. 26 85
" " " mijlociu	" 26 50
" " " mai slab	" 25 60
Săcara, majă m., dela cor.	19 90—20 20
Orz,	16 50—17 20
Cucuruz, nou	14.05—14.25
Ovăș,	17 25—18.00

Pasta de mână

alui

Dr. Kovács

În decurs de trei zile face mâna albă și fină. Costă 1 cor 20 fil. Să vinde în fiecare apotecă. Magazin în capitală:

Farmacie, Budapest
VII., Liszt Ferencz-tér 20.

POȘTA „LUMINEI“.

C. L. în O. Nu să poate comunica.
A. H. inv. Pr. Rezultatul numai peste 8—10 zile vă va știi. Scrieți-ne atunci!

S. P. preot, K. Decumva în decurs de 15 zile primiți rezoluțiunea, scrieți-ne încodată!

I. C. inv. Sz. 1. Ne pare bine, că ne-a succes a esopera rezolvarea grabnică și favorabilă a chestiei D-Voastre. 2. Actele comunei B. sunt nerezolvate. Nrul 137338/908. Dacă rezoluțiunea nu va sosi peste 8—10 zile, scrieți-ne provocându-vă la nrul acesta al „Luminei“.

O. P. inv. V. Chestia e încă nerezolvată.

E. A. preot. Sz.-R. Actele sunt la conzistor sub nrul 9680,909.

P. A. preot. D. Actele D-voastre s'au trimis pentru opinionare la conzistorul din Arad.

C. B. în S. Adresați-vă la tribunalul din Nagyvárad. Legea nu pretinde să vă luați avocat.

D. S. inv. T. Primit-ați deja rezoluțiunea ministerului de interne?

L. O în L. Redacția „A banya“ e în Budapest, VI, Dalszínház-u. 8.

Editor și redactor responsabil:

I. SALUSINSKY.

— Spre a vă feri de falsificate grijii pe numele ROZA SCHAFFER. —

Frumseța e avere; Frumseța e putere

Aceasta comoară o ajungeți, dacă folosiți preparatele cosmetice inventate și doamna Roza Schaffer doctore de onoare în probele prin științele chimiei și furnisor a curții reg. din Sârbia. Wien, I., Kohlmarkt 6.

Puder ravissant (patent timp și reg.) e neapărat de lipsă pentru femei, face pelea albă și îi dă un lustru pompos, depărtează tot soiul de spușeală, stricăturile de vârsat și nigelele, netezește orețele și șbircurile și arată fața femeiei înfloritoare și tineră. Unleul pudur, după folosința cărău să poate apăia fața fără ca efectul să dispară. Prețul face 5 și 8 coroane.

Creme ravissant face fața de tot tineră și ar fi de lipsă, ca floște care damă s'o folosească. — Prețul face 3 coroane.

Portretul meu (scutit prin lege).

Eau ravissant scutește pelea, o întărește și are un efect de tot sigur. Prețul unei sticle 5 coroane. — Pentru floște care damă să poate recomanda legătura de frunte (patent timp și reg.), care face fruntea netedă și albă ca marmora. Prețul unei legătura face 3 cor. — Legătura pentru falca, care scutește falca de deformități. Prețul unei legătura 4 cor. — Minunatul săpuș pentru față **Savon ravissant**, înfrumusează obrazul. Prețul unui savon 1 cor. 80 fileri ori 2 cor. 40 fileri.

Doamna Roza Schaffer redă culoarea tineră a părului cărunț — cea mai fructuajutorul preparatului „Konoor“ mează culoare blondă, brunetă sau neagră ca catifeaus și nici un fel de spălat nu mai poate nimici această schimbare. E de ajuns, dacă să folosește numai odată. Prețul 1 cutii mici face 8 cor., mari 10 cor. Numai ou portretul meu e veritabil

Rhodopis dă feșelor palide culoare de roză, care nu să mai perde. Prețul 3 cor. Toate aceste preparate au fost distinsse în Londra, Paris, Viena cu medalia mare de aur. Pentru efectul minunat a preparatelor mele garantez. La cerere pot servi cu scrisori de doctor de onoare în chimia și furnisor

Roza Schaffer pentru curtea regală din Sârbia, Wien, I., Kohlmarkt 6.
Comandele să se trimită pe adresa: Carl Pfenningberger, Wien, XIX, 2, Steinbüchlweg 9.

Anunțuri

se primesc
pe lângă prețurile
cele mai ieftine

la
administrația
„Luminei“
Budapest, VII.,
Wesselényi-u. 18.

Expoziția generală Paris 1900. „Grand Prix“.

Fluidul Kwizda

— Marca de șarpe. —
(Fluid pentru turiști.)

Fiecare turist, biciclist și călăreț după drumuri mai lungi folosește cu succes bun fluidul lui Kwizda pentru întărirea mușchilor și împrospătarea puterilor.

Prețul unei sticle mari cor. 2. —
Prețul unei sticle mici cor. 1.20
Să poate căpăta în fiecare farmacie.
Depozitul principal:

Depozit în cele mai multe farmacii!

Sirupul de var și fer

alui Herbabny (cu acrime fosforică).

De 39 de ani să recomandă și să folosește din partea medicilor, ca sirup de piept. Disolvă scuipatul, încetează tusa și face apetit. Ușurează mistuirea și nutrirea și e foarte potrivit pentru desvoltarea sângelui și al oaselor.

Prețul unei sticle cor. 2.50 pe poștă cu 40 fileri mai mult pentru pachet. : : :

Să pregătește singur în depozitul principal de export:

Farmacia lui Dr. HELLMANN, „Zur Barmherzigkeit“

W I E N, VII/I, Kaiserstrasse 73—75.

Adevărat e numai cu
marca aceasta:

Ferți-Va de Imitațiunii!

Esența-aromatică

alui Herbabny.

Să folosește de 34 ani cu cel mai bun rezultat la frecări, cari sistează durerile. Ușurează și încetează starea dureroasă în oase și mușchi, precum și durerile nervoase.

Prețul unei sticle cor. 2. — pe poștă cu 40 fileri mai mult pentru pachet. : : :